

Informace k zákonu o zpracování osobních údajů a související změně dalších zákonů

Zpracoval: Dr. Ing. Luboš Sychra, pověřenec pro ochranu osobních údajů

Určeno pro přímo řízené organizace, jejichž zřizovatelem je MŠMT.

Dne 24. dubna 2019 vstoupily v platnost (a současně i v účinnost) dva nové zákony, které upravují podmínky pro ochranu a zpracování osobních údajů v České republice, a to zejména v návaznosti na obecné nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679, o ochraně osobních údajů (dále jen „obecné nařízení“). Jedná se o:

- zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů,
- zákon č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů.

Jedná se o adaptační legislativu, kdy zákon č. 110/2019 Sb. navazuje na obecné nařízení o ochraně osobních údajů, které platí automaticky (tj. je účinné bez ohledu na dva nově přijaté zákony); na jednotlivých členských státech EU bylo, aby si některé oblasti, o nichž tak obecné nařízení tuto možnost definovalo, upravily a zpřesnily formou vlastního zákona.

Adaptační legislativa nakládání s osobními údaji zpřesnila a do určité míry také zjednodušila. Zároveň popisuje některé výjimky. Téměř nijak nová pravidla ochrany osobních údajů například neomezují práci médií či vědeckých pracovníků.

Lze konstatovat, že do činností organizací přímo řízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nemají oba uvedené zákony přímý dopad.

1 Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Zákon navazuje na přímo použitelné obecné nařízení (v těch částech, kde to obecné nařízení členským státům umožňuje), a současně zapracovává tzv. trestněprávní směrnici¹.

V návaznosti na obecné nařízení zákon definuje:

- Oprávnění ke zpracování osobních údajů při plnění právní povinnosti nebo výkonu působnosti – pro oblast školství již aplikováno podle obecného nařízení
- Výjimku z povinnosti posuzování slučitelnosti údajů v rámci zpracování při zajištění v chráněném zájmu (chráněným zájmem jsou např. obranné nebo bezpečnostní zájmy ČR, veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti, důležitý hospodářský nebo finanční zájem EU, ochrana nezávislosti soudů, dohledové nebo kontrolní funkce spojené s výkonem veřejné moci, ochrana práv a svobod nebo vymáhání soukromoprávních nároků apod.) – nevztahuje se na primární činnost škol a školských zařízení

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/680, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV

- Stanovení věku pro způsobilost pro souhlas se zpracováním osobních údajů spojených s nabídkou služeb informační společnosti (15 let) ² – primárním posláním škol a školských zařízení není nabízení takových služeb přímo dítěti
- Možnost poskytovat informace subjektům údajů o zpracování osobních údajů zveřejněním způsobem umožňujícím dálkový přístup – tato varianta byla možná i podle obecného nařízení, které formu poskytnutí informace nedefinuje
- Výjimku z povinnosti posouzení vlivu zpracování na ochranu osobních údajů, pokud je povinnost zpracování (tj. nově zpracovávané agendy) dána právním předpisem – aplikováno již na základě obecného nařízení
- Omezení některých práv a povinností a výjimky se vztahem ke zpracování v chráněném zájmu – ve školách a školských zařízení k takovému zpracování nedochází (viz výše)
- Předání nebo zpřístupnění osobních údajů s omezeným zpracováním v případech, kdy je taková povinnost stanovena právním předpisem (u takových údajů se při předání nebo zpřístupnění uvede, že se jedná o údaje s omezeným zpracováním) – aplikováno již na základě obecného nařízení
- Povinné jmenování pověřence pro ochranu osobních údajů i pro orgány zřízené zákonem, které plní zákonem stanovené povinnosti – školy a školská zařízení (provádějící činnosti podle zákona č. 109/2002 Sb.) takovou povinnost mají z titulu orgánu veřejné moc
- Akreditaci subjektů pro vydávání osvědčení o ochraně osobních údajů – školy a školská zařízení takovou činnost primárně nevykonávají (tj. nevydávají osvědčení o ochraně osobních údajů)
- Povinnosti při zpracování osobních údajů za účelem vědeckého nebo historického výzkumu nebo pro statistické účely – v případě realizací takové činnosti ve školách nebo školských zařízení jsou takové povinnosti již realizovány podle obecného nařízení
- Zpracování prováděné pro novinářské účely nebo pro účely akademického, uměleckého nebo literárního projevu, přičemž provedení takové právní úpravy bylo obecným nařízením členským státům uloženo – tato část je zachováním standardu tohoto druhu zpracování, jako tomu bylo podle dosavadní právní úpravy.

V další části zákon do českého právního zapracovává tzv. trestněprávní směrnici a stanovuje podmínky a povinnosti orgánu, které zpracovávají osobní údaje za účelem předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, výkonu trestů a ochranných opatření, zajišťování bezpečnosti ČR nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, a to včetně pátrání po osobách a věcech. Jedná se o činnosti vykonávané např. podle zákona o Policii ČR, o Generální inspekci bezpečnostních sborů, o Vojenské policii, o Probační a mediační službě, o Rejstříku trestů, o Vězeňské službě a justiční stráž, o trestním řízení soudním, o Celní správě apod.

Zákon se rovněž zabývá ochranou osobních údajů při zajišťování obranných a bezpečnostních zájmů České republiky.

Dále zákon obsahuje ustanovení, která definují postavení a pravomoci Úřadu pro ochranu osobních údajů.

V rámci definování přestupků v oblasti zpracování a ochrany osobních údajů pak zákon (stejně jako v předchozí právní úpravě) zavádí přestupek spočívající v porušení zákazu zveřejňování osobních údajů, jak je tento zákaz definován v trestním. Dále zákon stanoví, že porušení obecného nařízení (uvedená v jeho článku 83 odst. 4 až 6) jsou přestupky ve smyslu vnitrostátních předpisů. Ve shodě s možnostmi obecného nařízení ale definuje, že u správců nebo zpracovatelů osobních údajů

² Službou informační společnosti je podle § 2 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů, jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla za úplaty; služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat.

v kategorii orgánů veřejné moci nebo veřejných subjektů se od správního trestu za tyto přestupky upustí (v případě ostatních správců a zpracovatelů je pak sankce stanovena podle vymezení v obecném nařízení).

Definovány jsou rovněž přestupky a pokuta za jejich porušení v případě zpracování osobních údajů na základě (do zákona) zpracované trestněprávní směrnice.

Zákon současně zrušuje zákon č. 101/2000 Sb. (včetně jeho novel), jehož účinnost byla již nabytím účinnosti obecného nařízení významně omezena.

2 Zákon č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů

Tento zákon nemá na hlavní činnost a posláním škol a školských zařízení prakticky žádný dopad, neboť se tímto zákonem mění celkem 39 zákonů, které s činností škol nesouvisí (resp. jedná se o úpravu práv a povinností těchto orgánů, jejichž činnost je danými zákony vymezena). V některých případech (zákon o svobodném přístupu k informacím a zákon o archivnictví a spisové službě) však může mít vazbu na jiné povinnosti, které jsou školám a školským zařízením uloženy (viz níže).

Jedná se o tyto změněné zákony:

1. Trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.)
2. Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.)
3. Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (zákon č. 582/1991 Sb.)
4. Notářský řád (zákon č. 358/1992 Sb.)
5. Zákon o vězeňské službě a justiční strážní České republiky (zákon č. 555/1992 Sb.)
6. Zákon o České národní bance (zákon č. 6/1993 Sb.)
7. Zákon o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření (zákon č. 96/1993 Sb.)
8. Zákon o Ústavním soudu (zákon č. 182/1993 Sb.)
9. Zákon o státním zastupitelství (zákon č. 283/1993 Sb.)
10. Zákon o Rejstříku trestů (zákon č. 269/1994 Sb.)
11. Zákon o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu (zákon č. 236/1995 Sb.)
12. Zákon o advokacii (zákon č. 85/1996 Sb.)
13. Zákon o veřejném zdravotním pojištění (zákon č. 48/1997 Sb.)
14. Zákon o civilním letectví (zákon č. 49/1997 Sb.)
15. Zákon o svobodném přístupu k informacím (zákon č. 106/1999 Sb.)
16. Zákon o Probační a mediační službě (zákon č. 257/2000 Sb.)
17. Zákon o soudech a soudcích (zákon č. 6/2002 Sb.)
18. Soudní řád správní (zákon č. 150/2002 Sb.)
19. Zákon o podnikání na kapitálovém trhu (zákon č. 256/2004 Sb.)
20. Zákon o archivnictví a spisové službě (zákon č. 499/2004 Sb.)
21. Zákon o nemocenském pojištění (zákon č. 187/2006 Sb.)
22. Zákon o výkonu zabezpečovací detence (zákon č. 129/2008 Sb.)
23. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (zákon č. 253/2008 Sb.)
24. Zákon o Policii České republiky (zákon č. 273/2008 Sb.)
25. Daňový řád (zákon č. 280/2009 Sb.)
26. Zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů (zákon č. 341/2011 Sb.)
27. Zákon o doplňkovém penzijním spoření (zákon č. 427/2011 Sb.)
28. Zákon o Finanční správě České republiky (zákon č. 456/2011 Sb.)
29. Zákon o Celní správě České republiky (zákon č. 17/2012 Sb.)

30. Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (zákon č. 104/2013 Sb.)
31. Zákon o Vojenské policii (zákon č. 300/2013 Sb.)
32. Zákon o kybernetické bezpečnosti (zákon č.181/2014 Sb.) – má dopad pouze na činnosti Národního úřadu pro kybernetickou a informační společnost a provozovatele národního CERT
33. Zákon o státní službě (zákon č. 234/2014 Sb.) – terminologická změna ve vztahu k Úřadu pro ochranu osobních údajů
34. Zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (zákon č. 374/2015 Sb.)
35. Zákon o hazardních hrách (zákon č.186/2016 Sb.)
36. Zákon o centrální evidenci účtů (zákon č. 300/2016 Sb.)
37. Zákon o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb.) – dochází k rozšíření možností vysokých škol při využití údajů z matricy studentů (činnosti k zajištění kvality a vnitřnímu hodnocení)
38. Zákon o evidenci obyvatel (zákon č.133/2000 Sb.)
39. Zákon o zdravotních službách (zákon č. 372/2011 Sb.)

2.1 Předpisy, jejichž změna se může do povinností škol a školských zařízení promítnout

2.1.1 Změna zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

- Zpracování otevřených dat (jedná se o informace o státní správě) má přednost před oprávněnými zájmy a právy a svobodami subjektů vyžadující ochranu osobních údajů.
- Neposkytují se informace o osobě, která je držitelem osvědčení pro přístup k utajovaným informacím pro stupeň Tajné a Přísně tajné, pokud by to mohlo ohrozit ochranu utajovaných informací.
- Povinný subjekt (tj. subjekt, na který se zákon o svobodném přístupu informací vztahuje) poskytne osobní údaje o veřejně činné osobě, funkcionáři nebo zaměstnanci veřejné správy, které vypovídají o jeho veřejné nebo úřední činnosti nebo o jeho funkčním nebo pracovním zařazení.
- Rozšiřuje se okruh informací, u kterých může být právo na informace omezeno (v oblasti ochrany bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku a v oblasti výkonu zahraniční služby podle zákona č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě, v oblasti trestního řízení a v oblasti činnosti zpravodajských služeb).
- Upravují se kompetence nadřízeného orgánu v případech odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti (nadřízený orgán může rozhodnutí povinného subjektu zrušit a přikázat povinnému subjektu informaci poskytnout).
- Zavádí se přezkumné řízení o rozhodnutí nadřízeného orgánu, které provádí Úřad pro ochranu osobních údajů, který může rovněž přijímat opatření proti nečinnosti nadřízeného orgánu.

2.1.2 Změna zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- Změny v evidenci dokumentů (ve vztahu k vedení jmenných rejstříků o odesílatelích dokumentů).
- Uplatnění práva subjektů údajů na přístup k osobním údajům je u archiválií možný jen nahlížením do archiválií. Ostatní práva subjektů údajů (právo na opravu, omezení zpracování, vznesení námítky) podle obecného nařízení se u archiválií nepoužijí.